

У ВІНОК ПАМ'ЯТІ МАРІЇ ЗАНЬКОВЕЦЬКІЙ

У мистецькому сьогоднішні України, сповнено-му музично-театральних подій, новацій почасті затьмарюються імена митців з минулого, кому прийдешні покоління повинні бути вдячні за жертвне служіння Україні в умовах заборон, переслідувань, цькувань, яких мають згадувати не тільки в ювілейні дати.

Само про яскраве сузір'я з імен Миколи Лисенка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Старицького, Миколи та Панаса Тобілевичів існує вислів «без минулого немає майбутнього». В їх ряду – незабутня Марія Костянтинівна Заньковецька – геніальна актриса театру, що стверджували українські політики, історики, митці, осібно, М. Грушевський, С. Петлюра, І. Козловський, А. Лещенко, іменуючи М. Заньковецьку «царицею української сцени», «світлим генієм справжнього народного мистецтва», «легендою», «духовною дочкою Тараса Шевченка».

На зламі XIX–XX століть вона першою підняла на високий щабель духовну красу української жінки в численних виставах національної театральної трупи на сценах в містах України, Грузії, Литви, Латвії, Росії. Творчість Марії Костянтинівни чим далі досліджують науковці-театрознавці, музикознавці, літературознавці, осібно Р. Пилипчук, В. Корнійчук, Г. Само-

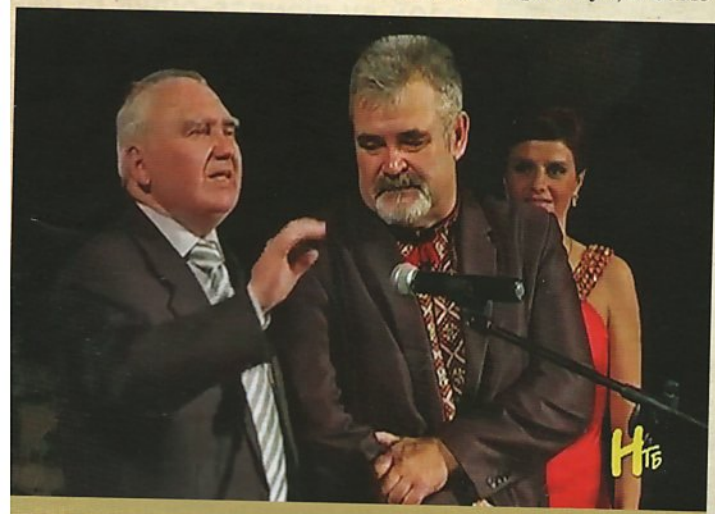

їленко, К. Шевакова. Їх праці розкривають різнобічний, самобутній талант актриси, її психотехніку в поєднанні з національно-патріотичним світоглядом. До 160-річчя славетної землячки 2014 р. працівниками бібліотеки імені академіка М. О. Лавровського Ніжинського державного класичного університету ім. Миколи Гоголя було видано бібліографічний покажчик з наявних у 9-ти Фондах бібліотеки 228-ми (!) різножанрових джерел 1894-2014 років.

В ряду донині маловідомих фактів про творчість актриси – талант співачки. Показовим став вислів академіка М. Т. Рильського: «Хто хоч раз чув її спів, завжди овіяний чарами народної пісенної манери, той ніколи цього не забуде». Формування її вокального таланту почалося з дитинства, коли вона залюбки співала сама, слухала пісні від батька К. Адасовського, від няні, від родича з Чернігова О. Марковича, відомого фольклориста і актора. Марія знала церковні співи, українські народні ліричні, жартівливі, танцювальні пісні. Розвиток музичної освіти продовжувався в роки навчання в приватному училищі пані Шоу в Ніжині, згодом – у Чернігівському пансіоні пані Косовської, де вчили грі на фортепіано, співу, танцям.

Навички розвивалися в подальші роки, коли вона залюбки грала на роялі в чотири руки з подругою Н. Богомолець-Лазурською у Ніжині, співала під акомпанемент М. Лисенка в Києві, який з нагоди її ювілею 1908 р. присвятив актрисі марш-туш, а композитор П. Козицький до 40-річчя її творчої діяльності написав кантату на вірші П. Тичини.

З досліджень К. Шевакової дізнаємось про талант М. Заньковецької-вокалістки, який розквітнув в результаті трирічного навчання у 1880-х роках в Петербурзькій, Гельсінській консерваторіях На заняттях по класу вокалу професора Я. Гржималі сформувався репертуар, в якому були партії з опер «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Наталка Полтавка», «Утоплена», «Чорноморці» М. Лисенка. У бібліотеці актриси збереглися фортепіанні п'єси, клавіри опер «Пікова дама» П. Чайковського, «Аїда»,

Доктор філологічних наук, професор Г.В. Самойленко та директор Ніжинського драматичного театру Юрій Муквич на відкритті фестивалю

НЕЗАБУТНІ

«Ріголетто» Дж. Верді. Вона мала пропозиції виступати в Хельсінському оперному театрі. Втім, розвитку кар'єри оперної артистки завадили сімейні обставини, осібно негативне ставлення чоловіка до вибору дружини, а згодом й об'єктивна причина – хвороба на дифтерію, що відбилося на якості її голосу.

В ряду прикладів популяризації імені М. Заньковецької є мистецька діяльність городян Ніжина, в якому жила актриса. Вони установили пам'ятну Дошку на її Будинку, бережуть Музей, відкрили 1993 р. пам'ятник (автор О. Скоблiков), облаштували Сквер, назвали її ім'ям вулицю, площу, написали пісню «Заньковецької талант» (вірші М. Самка, муз. Л. Семінець). Цікавою є творчість колективу ніжинського Коледжу культури і мистецтв, якому 27 березня 2000 р. за Постановою Кабінету Міністрів України присвоєно ім'я славетної землячки.

Завдяки викладачу вищої категорії Коледжу, голові відділу «Видовищно-театралізовані заходи» Г. А. Кашковській, глядачі на 160-ти річчя актриси 2004 р. на сцені театру міста побачили літературно-музичну композицію «Перша народна артистка України Марія Заньковецька», де студентами з успіхом були зіграні ролі 18 персонажів, осібно, маленької, юної та дорослої Марії.

Рейса Недашківська. Браво Маріє!

З 2004 р. у Ніжинському українському драматичному театрі ім. М. Коцюбинського щорічно, за підтримки Чернігівської обласної державної адміністрації, виконкомом Ніжинської міськради, первинного осередку НСТДУ відбувається всеукраїнський, з 2010 р. – Міжнародний театральний фестиваль жіночої творчості ім. Марії Заньковецької. Його постійними учасниками є Національні академічні драматичні театри, осібно, ім. І. Франка (Київ), ім. М. Заньковецької (Львів), ім. Т. Шевченка (Дніпро), ім. М. Куліша (Херсон), ім. І. Кочерги (Житомир), ім. М. Кропивницького (Кропивницький), ім. Т. Шевченка (Чернігів), Київський академічний молодий театр, Чернігівський мо-

ПАМ'ЯТАЄМО НАШИХ ДУХОВНИХ СВІТОЧІВ. ЇХ ПРОРОЦТВА, ОСІБНО МИКОЛИ ГОГОЛЯ: «ТЕАТР – ЦЕ ТА КАФЕДРА, З ЯКОЇ МОЖНА БАГАТО ЗРОБИТИ ДОБРА ЛЮДЯМ», СПОВНА РОЗКРИЛА НЕЗАБУТНЯ МАРІЯ ЗАНЬКОВЕЦЬКА

лодijний театр, Харківський театр-лабораторія «Постскрипту». Зі слів народного артиста України Ф. М. Стригуна, фестиваль надає змогу побачити у ході вистав процес народження яскравих акторських талантів, прикладом для яких є геній незабутньої Марії Заньковецької. «Ми з вами виконали мрію Марії Заньковецької про становлення Ніжина, як міста культурного, театального», – ствердив директор Ніжинського театру, голова оргкомітету Фестивалю, заслужений працівник культури України Юрій Муквич. У такий спосіб діячі театру, науковці, студентська молодь, осібно Ніжина, стверджують значимість М. Заньковецької – славетної доньки України, національно-патріотичний світогляд якої в єднанні з працьовитістю, самовдосконаленням донині є взірцем для розвитку театральних традицій України.

Пам'ятаємо наших духовних світочів. Їх пророцтва, осібно Миколи Гоголя: «Театр – це та кафедра, з якої можна багато зробити добра людям», сповна розкрила незабутня Марія Заньковецька.

ОЛЕНА КАВУННИК

Біля Музею та бюсту Марії Заньковецької. Справа наліво: Володимир Корнійчук, автор книги «Марія Заньковецька», Василь Мандрика, директор Музею Марії Заньковецької та Микола Шкурко, ніженський меценат і культуролог. Село Заньки, 4серпня 2004 р.